

ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՖԻԶԻԿԱԿԱՆ ԿՈՒԼՏՈՒՐԱՅԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ

ՄԻՆԱՍՅԱՆ ԴԱՎԻԹ ՈՍՏԱՆԻԿԻ

ՍՈՎՈՐՈՂՆԵՐԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄԸ ՈՐՊԵՍ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ՈՐԱԿԻ ԲԱՐԵԼԱՎՄԱՆ
ՄԻՋՈՑ

Հետազոտական աշխատանք
Խումբ 2-րդ

Ղեկավար՝ մանկավարժական
Գիտությունների թեկնածու,
դոցենտ Արտակ Ստեփանյան

ԵՐԵՎԱՆ 2022

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Ներածություն.....	3
Սովորողների գնահատումը որպես կրթության որակի բարելավման միջոց.....	5
ԵԶՐԱԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ.....	13
ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ.....	15

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Թեմայի արդիականությունը: Դպրոցական տարիքը անձի կայացման կարևորագույն փուլերից մեկն է, որի ընթացքում տեղի է ունենում անհոգ մանկությունից անցում այնպիսի մի շրջան, երբ անհրաժեշտություն է ծագում նոր դերեր կրել, պատասխանատու լինել, տարբեր պահանջներ իրականացնել: Դպրոցական տարիքում առաջատար է հանդիսանում ուսումնական գործունեությունը :Որպեսզի գիտակցենք իմացաբանական գործունեության կատեգորիան, պետք է իմանալ նրա հստակ կառուցվածքը: Ուսուցման կառուցվածքի մեջ են մտնում այն նույն բաղադրիչները, որոնք մտնում են ցանկացած գործունեության մեջ: Դրանք են՝ նպատակը, մոտիվները, գործողությունը, արդյունքը, գնահատականը:

Այն համակարգը, որով գնահատվում է դպրոցականների, ուսանողների և այլ ուսումնական ծրագրերի յուրացման մակարդակը, համարվում է կրթական գործընթացի կարևոր բաղադրիչ: Կրթությունը այն գործընթացն է, երբ մարդը ձեռք է բերում իր սեփական կերպարը՝ տարբերվելով մյուսներից և միևնույն ժամանակ ձգտելով իդեալական Աստվածային դեմքի հետ միասնության 1: Այլ կերպ ասած, սա հնարավորություն է անձի ինքնաակտիվացման, որը նրան տրվում է մշակույթով: Հետևաբար, կրթությունը կարելի է մեկնաբանել որպես մշակույթում մարդ դառնալու միջոց 2: Պետք է ընդգծել, որ կրթությունը միշտ ինքնակրթության հնարավորություն է, յուրաքանչյուր կոնկրետ դեպքում այն թույլ է տալիս բացահայտել մարդու էական ներուժը: Այս հնարավորությունը նա իրականացնում է առաջին հերթին իմաստի որոնման մեջ: Կրթության հենց այս ասպեկտն է մեզ թույլ տալիս այն սահմանել ոչ միայն որպես առկա սոցիալական փորձին հարմարվելու և գիտելիքների վերարտադրման գործընթաց, այլև անձնական էքզիստենցիալ դիրքի ձևավորում, իմաստ և հասկացողություն ստեղծելու միջոց 3: Կրթության հիմնական խնդիրը ոչ թե բավարարվել ավանդույթների և գիտելիքների փոխանցմամբ, այլ շարունակաբար կատարելագործել այն ունակությունը, որը հնարավորություն է տալիս մարդուն իմաստ

գտնել աշխարհում: Կրթությունը միշտ ներկա է և ներկա, թեև հիմնված է անցյալի վրա և ուղղված է դեպի ապագա

Հետազոտության ուսումնասիրության **նպատակն** է ուսումնասիրել սովորողների գնահատումը որպես կրթության որակի բարելավման միջոց:

Խնդիրները`

- Բացահայտել սովորողների գնահատման ընթացակարգը
- Վերլուծել գնահատականը որպես մոտիվացիա
- Բացահայտել գնահատումը որպես կրթության որակի բարելավման միջոց

Աշխատանքը **բաղկացած է** ներածությունից, բուն նյութից, աշխատությունը ամփոփվում է եզրակացությունով և օգտագործված գրականության ցանկով:

**ՍՈՎՈՐՈՂՆԵՐԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄԸ ՈՐՊԵՍ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ՈՐԱԿԻ ԲԱՐԵԼԱՎՄԱՆ
ՄԻՋՈՑ**

Արդի ժամանակներում երբեք չի կարելի ուսուցումը մեկնաբանել որպես սովորողների մեջ միայն գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների որոշակի համակարգի ձևավորում: Այժմ խնդիր է դրվում ուսուցումը կազմակերպել այնպես, որ այն առավելագույն չափով ապահովի դպրոցականների մտավոր զարգացումը: Դրա համար էլ սովորաբար խոսում են ոչ թե պարզապես ուսուցման, այլ զարգացնող ուսուցման մասին:

Երեխաների ընդհանուր զարգացման ենթատեքստում առանձնակի դեր ունեն հոգեկան զարգացման չափորոշիչները, որոնք հնարավորություն են տալիս ճանաչել երեխայի ընդունակությունների, հմտությունների և կարողությունների համապատասխանությունը տարիքային տվյալ փուլին: Երեխաների ընդհանուր զարգացման գնահատումը մի ամբողջական համակարգ է, որը հնարավորություն է տալիս բացահայտել հոգեկանի զարգացման մակարդակը [Рубинштейн 1989: 73] :

Հայտնի է, որ երեխայի մտավոր զարգացումն ապահովող հիմնական բաղադրիչները (իմացական գործընթացներ, տեղեկացվածություն, բառապաշար և այլն) կարող են ձևավորվել ոչ միայն քայլ առ քայլ, այլ թռիչքով: Ոմանց մոտ հոգեկան և ֆիզիկական զարգացումը կարող է արագ ընթանալ, մյուսների մոտ՝ դանդաղ: Սակայն կրթական միջավայրում, որտեղ երեխաները հայտնվում են խմբերում, առաջ են գալիս իմացական գործընթացների խթանման և կարգավորման նոր խնդիրներ:

Կան բազմաթիվ սանդղակներ, որոնցով գնահատվում է գիտելիքը: Շատ երկրներ ունեն դպրոցների գնահատման ազգային համակարգ, և կան նաև միջազգային ստանդարտ գնահատման համակարգեր: Որոշ համակարգերում ընդունված է օգտագործել թվեր, իսկ մյուսները՝ տառեր: Որոշ համակարգերում լավագույն գնահատականը ամենաբարձր գնահատականն է, մյուսներում՝ մեկ: Նաև տառերի անվանումներով: Գնահատումն ունի պայմանական հիմք, որտեղ յուրաքանչյուր խորհրդանիշի թվային կամ տառային նշանակման, տրվում է որոշակի նշանակություն:

Գնահատումների իմաստաբանական նշանակության շրջանակը սովորաբար տատանվում է «ամբողջական անտեղյակությունից» մինչև «ծրագրի նյութի ամբողջական / համապարփակ իմացություն»:

Գիտելիքների միավորներով գնահատման համակարգը ծագել է Jestգվիտ դպրոցներում 16-17-րդ դարերում և նպատակ ուներ փոխարինել ֆիզիկական պատիժը, որն ընդունված էր այդ ժամանակ, պարզևներով 5: Պարզևատրումների և ոչ թե պատժամիջոցների համակարգի միջոցով ուսանողների գիտելիքների որոնմանը մոտիվացնելու գաղափարը ոչ միայն մարդկային է, այլև առաջադեմ: Սա լուրջ քայլ է, որը փոխում է գնահատողի և գնահատվողի, ուսանողի և ուսուցչի հարաբերությունները: Փաստորեն, ժամանակակից գնահատումը պատժում է չափավոր ինտենսիվության մակարդակով, որտեղ նորմերին համապատասխանելը (առաջադրանքների կատարում, քննություններ հանձնել, աշխատասիրություն) հանգեցնում է պարզևների (բարձր միավորներ), իսկ խախտումը՝ պատժի (ցածր միավորներ): Ի տարբերություն առավել ինտենսիվ կանոնների, երբ խախտումը տանում է պատժի, և դրանց պահպանումն անտեսվում է, կամ ամենաքիչ ինտենսիվ կանոնները, որոնք ապահովում են դրական պատժամիջոցներ, եթե դրանք պահպանվում են, իսկ բացասական պատժամիջոցների խախտման դեպքում չեն նախատեսվում:

Պետք է առանձնացնել մանկավարժական գնահատման հիմնական գործառույթները.

1. Տեղեկացման գործառույթ: Պայմանական գնահատականների շնորհիվ աշակերտը, ինչպես նաև նրա ծնողներն ու ուսուցիչները ստանում և միմյանց փոխանցում են տեղեկատվություն կատարողականի մակարդակի, կրթական նյութի իմացության և տիրապետման, ինչպես նաև ուսուցչի ակնկալիքներից աշակերտից: Այս տեղեկատվությունը կհեռարձակվի նաև ապագայում՝ հետագա մակարդակի կրթական հաստատություններին, երբեմն էլ՝ գործատուներին:

2. Հետադարձ կապի գործառույթը, որն անմիջականորեն բխում է գնահատման տեղեկատվական գործառույթից՝ տեղեկատվություն տրամադրելով ինչպես սովորողի,

այնպես էլ ուսուցչի ուսուցման գործընթացի արդյունավետության մասին: Գնահատումը պետք է հնարավորություն տա ուսանողին սովորել բաց թողածը և լրացնել բացերը, իսկ ուսուցիչը պետք է հասկանա, թե ինչ կարող է այլ կերպ արվել՝ ավելի լավ արդյունքի հասնելու համար: Հետադարձ կապը տեղի է ունենում ինչպես ուսանողների և ուսուցչի, այնպես էլ ուսուցչի և ուսումնական հաստատության միջև: Ուսուցիչն ինքն է առաջադրում առաջադրանքներ, համատեղում և վերլուծում հարցերը, ինչպես նաև արդյունքները օգտագործում իր աշխատանքի հետ կապված: Այն դեպքում, երբ ուսանողների համար առաջադրանքները չափազանց պարզ են, շատերը ստանում են բարձր գնահատականներ: Եվ հակառակը, եթե շատ ուսանողներ չեն կարողանում հաղթահարել ընդունելի նվազագույնը, ապա պահանջները չափազանց բարձր են: Նման իրավիճակները ծածկված նյութի և առաջադրանքի միջև անհամապատասխանության ցուցիչ են: Կամ ընդգրկված նյութը բավարար չէ առաջադրանքը կատարելու համար, կամ առաջադրանքները շատ ավելի հեշտ են, քան ուսանողների ձեռք բերած գիտելիքները:

3. Սխալ գործողությունների ուղղում: Չափանիշների վրա հիմնված գնահատականները թույլ են տալիս ուսանողներին ուղղել սխալները՝ դրանով իսկ ավելի լավ արդյունքների հասնելով հաջորդ առաջադրանքների և հաջորդ փուլի գնահատականների վրա: Այստեղ անհրաժեշտ է անդրադառնալ վարկանիշային սանդղակի դասակարգման աստիճանին: Սկզբնապես Գերմանիայում կար երեք դասարան, որոնք ուսանողներին դասում էին որպես լավագույն, միջին և վատագույն: Այն, որ մեծամասնությունը միջին խմբում էր, անհրաժեշտություն առաջացրեց բարձրացնել վարկանիշային սանդղակի վարկանիշը: Արդյունքում, ժամանակակից մանկավարժական գիտության մեջ իմաստաբանորեն հիմնավորված գիտելիքների գնահատման համակարգը 6 բալանոց համակարգ է, որտեղ յուրաքանչյուր մակարդակ կարելի է նկարագրել դրան համապատասխանող չափանիշների միջոցով: Մեծ թվով քայլերով կշեռքներում կետերի միջև սահմանները մշուշապատվում են՝ դրանով իսկ կորցնելով չափանիշի վավերականությունը. արդյունքում՝ գնահատման միջոցով հնարավոր չէ մատնանշել սխալ, և, հետևաբար, հնարավորություն տալ այն շտկելու,

գիտելիքների և կրթության մակարդակի բարձրացման: Նման սանդղակներում առաջին պլան է մղվում գնահատման շերտավորման գործառույթը:

4. Մոտիվացիոն գործառույթը, որն ազդում է ուսանողի կամային ոլորտի վրա՝ հաջողության կամ ձախողման փորձի միջոցով, ձևավորում է պնդումներ և մտադրություններ, գործողություններ և վերաբերմունք: Այս գործառույթը ոչ միայն ամենակարևորն է, այլև ամենադժվարը: Գնահատումը կարող է մոտիվացնող ազդեցություն ունենալ միայն այն դեպքում, եթե ապահովի առաջընթաց և ցույց տա բարելավման ուղին՝ ոչ մի կերպ չընկճելով կամ խարանելով գնահատվող անձին:

5. Սովորողի ինքնագնահատականի ձևավորում և ձգտումների մակարդակ: Գնահատող ազդեցությունների ազդեցության տակ երեխաների մոտ ձևավորվում են այնպիսի որակներ, ինչպիսիք են ինքնագնահատականը և ձգտումների մակարդակը՝ անձի ամենակարևոր բաղադրիչները:

6. Դաստիարակության գործառույթը, որի շնորհիվ գնահատումը ազդում է մտավոր և հուզական-կամային ոլորտների վրա, այսինքն. սովորողի անձի, որպես ամբողջության, նրա վարքագծի, արժեքային կողմնորոշումների, վերաբերմունքի և այլնի վերաբերյալ:

7. Մոնիտորինգ: Գնահատման առաջատար գործառույթներից է ուսանողների գիտելիքների և հմտությունների մակարդակի փոփոխությունների մոնիտորինգը: Ավելին, այս մոնիտորինգը թույլ է տալիս հետևել դինամիկային ոչ միայն առանձին ուսանողի մակարդակում (նրա գիտելիքների առաջընթացը, սովորելու ունակությունն ու վարքը), այլև ընդհանրապես կրթության որակը, դիդակտիկ տեխնիկայի և միջոցների արդյունավետությունը:

8. Ուսուցման մեթոդների կատարելագործումը ուղղակիորեն բխում է մոնիտորինգի գործառույթից: Գնահատումը հնարավորություն է տալիս ուսուցչին և ուսումնական հաստատությանը վերանայել իրենց մանկավարժական մոտեցումները ինչպես ընդհանուր առմամբ, այնպես էլ յուրաքանչյուր աշակերտի համար ապահովել անհատական ուսուցման արդյունավետությունը:

9. Խմբի դինամիկա: Գնահատումները ձևավորում են հարաբերություններ խմբում, ձևավորվում և փոխարինվում են առաջնորդները, բացահայտվում են ենթախմբերը, փոխվում են խմբի ճնշման վեկտորները.

10. Վերջապես, գնահատման ունի շերտավորման գործառույթ: Այն որոշում է աշակերտի տեղը խմբում, դասարանում, դպրոցում և կրթական այլ համայնքներում, ինչը նույնպես ազդում է կրթական համայնքից դուրս աշակերտի նկատմամբ վերաբերմունքի, նրա կարգավիճակի, հարաբերությունների, վարքագծի վրա ընտանիքում, բակում և այլ միջավայրում:

Հատկապես կարևոր է ուշադրություն դարձնել այն ուսանողներին, ովքեր ավելի ցածր միավորներ են ստանում, քան մյուսները: Նման իրավիճակը կարող է օբյեկտիվորեն պայմանավորված լինել, բայց այս կամ այն կերպ հոգեբանական ճնշող ազդեցություն է ունենում ուսանողի վրա: Եթե գնահատումը հիմնականում օգտագործվում է որպես ուսանողի վրա պատժի և ճնշման միջոց, դա հանգեցնում է կրթական դիմադրության ձևավորմանը, այն վիճակին, երբ սովորելու ունակ անհատը դիմադրում է պաշտոնական կրթական համակարգում գիտելիքների ձեռքբերմանը, ներառյալ առաջադրանքների կատարումը, քննությունների հանձնումը, լինելը: ակտիվ է դասարանում և շփվում ուսուցիչների հետ և այլն: Սա մի տեսակ նեգատիվիզմ է, որն ուղղված է կրթական համակարգի դեմ ամբողջությամբ: Բնականաբար, ոչ միայն գնահատումը, այլև կրթական համակարգի այլ բաղադրիչները հաճախ նպաստում են կրթական դիմադրության զարգացմանը, ներառյալ ուսուցիչների ուսուցման հմտությունների պակասը, դժվար կամ ձանձրալի ուսուցման նյութը, անբարենպաստ կրթական միջավայրը, հասակակիցների հետ վատ հարաբերությունները և այլն: Դիսֆունկցիոնալ գնահատման ռիսկերի կանխարգելումը մեծապես կախված է ուսուցիչներից, ինչպես նաև կրթական հաստատությունների քաղաքականությունից՝ ուղղված չափանիշների վրա հիմնված գնահատման շարունակական կատարելագործմանը և դրա դիսֆունկցիոնալ ռիսկերի կանխարգելմանը:

Գնահատման բացակայությունը դրդում է ուսանողներին, դրանով իսկ զրկելով նրանց սովորելու դրդապատճառից և դանդաղեցնելով բուն կրթական գործընթացը: Առանց

ուսուցչի գնահատման, մարդը չի կարող խորապես գիտակցել իր արարքը ՝ իր բոլոր կապերով, հետևանքներով և օբյեկտիվ արդյունքներով: Օբյեկտիվացված գնահատման բացակայությունը հաճախ ապակողմնորոշիչ է, ճնշող ազդեցություն է թողնում մարդու վրա ՝ ստիպելով նրան կառուցել իր ինքնագնահատականը ՝ շրջապատող իրականության սուբյեկտիվ մեկնաբանության հիման վրա՝ առանց արտաքին աջակցության: Բայց գնահատումն այս կամ այն կերպ ներկա է, նույնիսկ եթե այն չի ձևակերպվում և ինստիտուցիոնալացված չէ: Ուսանողի վրա ազդելու բազմաթիվ ոչ ֆորմալ եղանակներ կան ՝ դեմքի արտահայտություններ, ժեստեր, ուսուցչի հայացք, այլոց դիտողություններ և մեկնաբանություններ: Իսկ պաշտոնական գնահատման բացակայության դեպքում նրա բոլոր բացահայտ և անուղղակի տեսակները ակտիվանում են ՝ ոչ պակաս ինտենսիվորեն ազդելով ուսանողի վրա իր ինքնագնահատականի ձևավորման, ինչպես նաև մոտիվացիայի և սոցիալական ազդեցության առումով: Հետևաբար, պաշտոնական գնահատման բացակայությունը ոչ միայն չի պաշտպանում ուսանողին գնահատման սոցիալական և հոգեբանական դիսֆունկցիաներից, այլև կրթական համակարգին զրկում է արդյունավետ գործիքից, որն իրականացնում է վերը վերլուծված բոլոր գործառույթները:

Գնահատման գործընթացը հիմնականում ներառում է հեռարձակման և գիտելիքների ձեռքբերման վերաբերյալ տեղեկատվության հավաքագրում, վերլուծություն և մեկնաբանություն ՝ տեղեկացված որոշում կայացնելու համար, որը կնպաստի ուսանողի առաջադիմությանը և ուսումնական ծրագրի հաջողությանը: Ե՛վ քննադատությունը, և՛ խրախուսանքը հմուտ մանկավարժական ձեռքբերում ունեն դրական ազդեցություն: Այնուամենայնիվ, խրախուսումը որպես ազդեցության գործիք միշտ պետք է գերակայի: Այն վստահություն է ներշնչում ուսանողին: Խրախուսումը հաստատված մանկավարժական տեխնիկա է որոշակի հոգեբանական իրավիճակներում մի շարք ազդեցությունների համար 10: Գնահատման ամենակարևոր գործառույթն է ապահովել առաջընթաց, կատարելագործվել: Եվ ոչ մի կերպ ճնշում ուսանողի վրա: Մոտիվացիոն գնահատումը սկսվում է միայն այն ժամանակ, երբ ուսանողը հասկանում է, թե ինչ կարող է, հաղթահարում է առաջադրանքները և դիտում ակադեմիական առաջընթացը և հասկանում, որ իրենց առաջընթացը ճիշտ է գնահատվում: Գնահատման նպատակն է ուսանողին տալ սովորածը

ցույց տալու հնարավորություն, այլ ոչ թե ցույց տալ իրենց անհաջողությունները կամ թերությունները: Հետևաբար, գնահատումը որպես վարձատրություն, այլ ոչ թե պատիժ կիրառելը կրթական համակարգում ամենաարդյունավետ տեխնիկան է:

Հոգեբանամանկավարժական գնահատումը լավագույն հիմք է նման խնդիրների լուծման համար: Այն կարող է ծառայել շտկողական աշխատանքների պլանավորմանն ու իրականացմանը, որոնք նույնպես պետք է կատարվեն ծնողի և առարկայական մանկավարժների հետ համագործակցման ճանապարհով: Ըստ էության չափորոշիչների դերը միայն զարգացման գնահատումը չէ, այլ այն հիմնականում ունի ուղղորդիչ դեր, այսինքն այն տեղեկությունները, որոնք երեխայի հետ անմիջական շփվողը ստանում է չափորոշիչներից, հիմք են ծառայում երեխայի հնարավորությունների բազմակողմանի ճանաչմանը և նպաստում նրա ինտենսիվ զարգացմանը: Բնականաբար դպրոց մտնող երեխայի համար մտավոր զարգացման համապատասխանությունը դեռ բավարար չէ, ցանկալի է, որ լինի ձգտում ուսումնառությանը, հետաքրքրություն գրագիտությանը, նաև՝ որոշակի վերաբերմունք աշակերտի սոցիալական կարգավիճակին, այն է՝

ա/ ենթարկվել հրահանգներին,

բ/ հսկել սեփական վարքը,

գ/ ֆիզիկապես դիմակայել ռեժիմին,

դ/ ունենալ հաղորդակցման հմտություններ,

ե/ իրականացնել ինքնասպասարկումը [Эльконин 1975: 83] :

Այսպիսով՝ ամփոփելով վերը շարադրվածը կարելի է ասել, որ ուսումնական գործընթացը, գիտելիքների, հմտությունների, կարողությունների ձեռքբերումը ենթադրում է աշակերտի ինքնակառավարում, ինչն էլ նպաստում է նրանց մտավոր զարգացման խթանմանը, իսկ մանկավարժի աշխատանքը պետք է անընդհատ ուղղված լինի աշակերտներին սովորեցնել վերլուծության, առարկաների հատկությունները համեմատելու, էականը առանձնացնել և այդ բառը ճիշտ արտասանել: Անհրաժեշտ է սովորեցնել կենտրոնացնել ուշադրությունը ուսումնական գործունեության առարկաների նկատմամբ անկախ արտաքին գրավչությունից:

Դպրոցականների մտավոր զարգացման համար անհրաժեշտ է աշակերտներին հաճախակի դնել այնպիսի խնդրահարույց իրավիճակներում, որոնց մեջ նրանցից պահանջվի հետազոտական մոտեցում: Հարկավոր է այնպես կազմակերպել պարապմունքները, որ աշակերտների մեջ ծագեն ոչ միայն պրոբլեմային հարցեր, այլև դրանք ինքնուրույնաբար լուծելու ձգտում: Ստեղծագործական մտածողությունը հետազոտական գործընթացի հիմնական բաղադրամասն է, երբ աշակերտն ինքն է բացահայտում, ինքն է գտնում պրոբլեմի լուծման մինչ այդ իրեն անհայտ ուղին[Էլոյան 1980: 97]:

Խնդրի նկատմամբ ճիշտ մոտեցումը սկսվում է նրանից, որ ճանաչողության գործընթացում աշակերտի մեջ ծագում է դժվարություն. նա չի կարողանում նախկինում յուրացրած գիտելիքների միջոցով բացատրել նոր, իրեն հետաքրքրող փաստերն ու երևույթները: Ինքն՝ աշակերտն է ձգտում գտնել կամ յուրացնել նոր տեղեկություններ, գործողության նոր եղանակներ, որպեսզի վերացնի տվյալ երևույթը հասկանալու ընթացքում առաջացած հակասությունը: Դասի ժամանակ ճանաչողական պահանջմունք առաջացնել՝ նշանակում է ստեղծել պրոբլեմային իրադրություն: Աշակերտին խնդրի լուծման գործընթացի մեջ ներգրավելու համար անհրաժեշտ է նաև պրոբլեմի հստակ սահմանումը, նրա ձևակերպումը, իսկ այնուհետև, ստեղծելու համար վարկածների առաջբաշում՝ դրանց ստուգում ու հիմնավորում:

Այստեղից հանգում ենք այն եզրակացության, որ ոչ միայն ստեղծագործական, այլև ինքնուրույն մտածողության զարգացումը պահանջում է պարապմունքների այնպիսի կազմակերպում, երբ գիտելիքները տրվում են ոչ թե պատրաստի վիճակում, այլ մեծ մասամբ աշակերտները դրանք ձեռք են բերում ինքնուրույնաբար:

Այսպիսով՝ դպրոցականների մտավոր զարգացման գնահատումը մի ամբողջական համակարգ է, որը հնարավորություն է տալիս բացահայտել նրանց հոգեկանի զարգացման մակարդակը և այն համակցել համապատասխան տարիքի հետ:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Սովորողների կողմից կրթական ծրագրի յուրացման գնահատումը կրթական գործընթացի կարևոր բաղադրիչ է: Կրթության հիմնական նպատակը ոչ միայն գիտելիքի և ավանդույթների փոխանցումն է, այլև մարդու կողմից աշխարհի իմաստավորման ունակության անընդհատ կատարելագործումը: Գնահատականը, որպես կրթական գործընթացի գործիք, պետք է խթանի կատարելագործման այդ ձգտումը՝ գնահատելով անցյալը և ցանկալի ապագա կառուցակցելով: Հարկ է առանձնացնել գնահատականի հետևյալ հիմնական գործառույթները՝ տեղեկացնող, հետադարձ կապի, սխալների ուղղման, մոտիվացնող, ինքնագնահատականի և հավակնությունների ձևավորման, դաստիարակող, մոնիթորինգի, ուսուցման մեթոդների կատարելագործման, խմբային դինամիկայի և շերտավորման: Դրանք փոխկախված են և բոլորն էլ պարունակում են ապագործառութային ռիսկեր, որոնք կարող են հանգեցնել կրթական դիմադրողականության: Վերջինից խուսափելու համար գնահատականը կրթական համակարգում պետք է օգտագործվի որպես խրախուսանք և ոչ թե պատժամիջոց:

Աշակերտների հետ աշխատելիս ուսուցչի կարևորագույն խնդիրն է հայտնաբերել նրա ընդունակությունները, խրախուսել դրանք և ցուցաբերել անհատական մոտեցում դրանց պահպանման ու զարգացման համար: Նպատակահարմար է դպրոցականի մոտ ձևավորել ինքնուրույնությունը, աշխատունակությունը, ստեղծարարությունը, մտավոր զարգացման աճի ձգտումը:

- Եվ վերջապես պետք է ընդունենք, որ ուսուցանվող խաղերը, հետաքրքրաշարժ առաջադրանքները, սևեռում են երեխայի ուշադրությունը դեպի այդ խաղերն ու առաջադրանքները, հաղորդելով նրանց նոր գիտելիքներ, ստիպում են լարված մտածել, որն էլ նպաստում է դպրոցականների մոտ մտավոր զարգացման խթանմանը:
- Դպրոցականների մտավոր զարգացման համար անհրաժեշտ է աշակերտներին հաճախակի դնել այնպիսի խնդրահարույց իրավիճակներում, որոնց մեջ նրանցից պահանջվի հետազոտական մոտեցում: Հարկավոր է այնպես կազմակերպել պարապմունքները, որ աշակերտների մեջ ծագեն ոչ միայն խնդրահարույց հարցեր, այլև նրանց մոտ առաջանա դրանք ինքնուրույնաբար լուծելու ձգտում:

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

1. Բայլան Ա.Ա., Մանկավարժական հոգեբանության հարցեր, Երևան, 1983թ.:
2. Էլկոնին Դ.Բ., Դպրոցականի ուսուցման հոգեբանություն, Երևան, 1975թ.:
3. Էլոյան Տ.Ս., Ուսուցիչը և նրա գործունեության հոգեբանական առանձնահատկությունները, Երևան, 1980թ.:
4. Ներսիսյան Ա.Ռ., Անձի ստեղծագործական դրսևորումները որպես հոգեբանամանկավարժական խնդիր, 2002թ.:
5. Սարգսյան Վ., Խաղը և ուսուցումը, 2001թ.:
6. Адлер А. “Воспитание детей”, Ростов-на-Дону, 1998.
7. Выготский Л.С. “Мышление и речь”, 1996.
8. Давыдов В.В. “Проблемы развивающего обучения: опыт теоретического и экспериментального психологического исследования”, 1986.
9. Зак А.З. “Развитие интеллектуальных способностей у детей 6 - 7 лет”, 1996.
10. Подласый И.П. “Педагогика начальной школы”, 2008.
11. Рубинштейн С.А. “ Основы общей психологии”, 1989.
12. См. Зеньковский В. Педагогика. М., 1996, с. 12-13.
13. См. Сенько Ю. Экзистенциальные смыслы современного образования // «Человек и образование». Барнаул, 2017. № 3 (52) // <http://obrazovanie21.narod.ru/Files/Chelovek-i-obrazovanie3-2017.pdf>.
14. См. Галенко С. В ожидании образовательных революций: проблема смысла и понимания // «Alma mater», 1997, № 6.
15. См. Сенько Ю. Экзистенциальные смыслы современного образования // «Человек и образование», Барнаул, 2017, № 3 (52) // <http://obrazovanie21.narod.ru/Files/Chelovek-i-obrazovanie-3-2017.pdf>